

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби
статистики

06 січня 2025 року № 2

**МЕТОДИКА
ВІДБОРУ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ РОЗРАХУНКІВ
ІНДЕКСІВ ЦІН НА ІМПОРТ**

Київ – 2024

Державна служба статистики України

Відповідальний за підготовку – директор департаменту статистики цін апарату Держстату Ольга КАЛАБУХА.

Методика відбору підприємств для розрахунків індексів цін на імпорт (далі – Методика) містить опис процедур (етапів) формування сукупностей одиниць статистичного спостереження, що вивчаються, які здійснюють операції з імпорту товарів.

Методика призначена для використання працівниками органів державної статистики, а також може бути корисна для інших заінтересованих користувачів статистичної інформації.

Методика є складовою частиною Методологічних положень державного статистичного спостереження "Зміни цін на імпорт".

Методику підготували працівники відділу статистики цін виробників промислової продукції департаменту статистики цін апарату Держстату.

Методика схвалена Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Держстату (протокол від 20.12.2024 № КПУМ/25-24).

Держстат
вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601
<http://www.ukrstat.gov.ua>
телефон: (044) 284-31-32, 289-76-40, 284-95-48
адреса електронної пошти: office@ukrstat.gov.ua

Скорочення та умовні позначення

ДСС, статистичне спостереження	– державне статистичне спостереження;
ДСС "Реєстр респондентів"	– респондентів статистичних спостережень"
Держмитслужба	– Державна митна служба України;
ЄС	– Європейський Союз;
ОНП	– Основна номенклатура продукції;
РРП	– Реєстр респондентів-підприємств;
статистична інформація	– офіційна державна статистична інформація;
<i>T</i>	– рік, у якому формується сукупність одиниць державного статистичного спостереження;
УКТ ЗЕД	– Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності;
CN	– Комбінована номенклатура ЄС.

Зміст

	Стор.
Скорочення та умовні позначення.....	3
I. Вступ.....	5
II. Джерела інформації.....	6
III. План (дизайн) вибірки.....	6
1. Визначення генеральної сукупності одиниць.....	6
2. Формування переліку товарів-представників.....	7
3. Стратифікація.....	8
4. Визначення переліку підприємств в межах страт товарів-представників.....	8
IV. Відбір підприємств за товаром-представником.....	8
V. Формування переліку товарів у межах товару-представника.....	9
Додатки:	
Додаток 1. Приклад формування переліку товарів-представників.....	11
Додаток 2. Приклад відбору підприємств за товаром-представником..	13
Додаток 3. Приклад відбору товарів у межах товару-представника.....	14
Список використаних джерел.....	15

I. Вступ

1. У Методиці описано порядок формування сукупності одиниць статистичного спостереження, що вивчається, які здійснюють імпорتنі операції з товарами через митний кордон України згідно з митними деклараціями [2], для розрахунків індексів цін на імпорт.

2. Методика ґрунтується на положеннях статті 10 Закону України "Про офіційну статистику" [1].

3. Методика враховує міжнародні стандарти побудови індексів цін, вимоги Регламенту (ЄС) 2019/2152 Європейського Парламенту та Ради від 27 листопада 2019 року про європейську статистику підприємств у частині короткотермінової статистики підприємств [11] та Регламенту Комісії (ЄС) 2020/1197 від 30 липня 2020 року про встановлення технічних специфікацій та заходів відповідно до Регламенту ЄС 2019/2152 [12], а також вимоги, викладені в документі Міжнародного валютного фонду "Керівництво щодо індексів цін експорту та імпорту: теорія та практика" [9].

4. Основні процедури Методики розроблено згідно з Методологічними положеннями державного статистичного спостереження "Зміни цін на імпорт" [5].

5. Об'єктом формування сукупності одиниць статистичного спостереження, що вивчається, є юридичні особи-резиденти, що здійснюють операції з імпорту за товарами, що класифікуються в межах секцій ОНП: В (крім 07.21 і 09), С (крім 18, 24.46, 25.4, 30.1, 30.3, 30.4 і 33), D [7]. Для цілей формування сукупності одиниць статистичного спостереження, що вивчається, застосовується статистична одиниця – підприємство.

6. Для проведення процедури формування вибіркової сукупності одиниць статистичного спостереження, що вивчається, використовується обстеження безпосередньо одиниць статистичного спостереження за методом несучільного вивчення сукупностей – граничного відбору одиниць методом стратифікації та відсікання.

7. Сукупність одиниць статистичного спостереження, що вивчається, формується щорічно.

8. Процедури, описані в Методиці, реалізуються в Microsoft Excel.

9. Для цілей цієї Методики терміни вживаються в значеннях, наведених у статтях 1, 8, 9, 10 Закону України "Про офіційну статистику" [1], у пунктах 2, 5, 9, 11–15, 20, 26, 42, 44, 60, 67, 73, 75 Глосарія до плану статистичного

спостереження [3], у пунктах А006, В001, В012, В015, В016, В020, Д001, Д011, Д015, Д024, Е001, З013, І003, І015, К010, К013, К038, О002, О017, О021, О026, П010, П011, П014, П017, П069, П081, П094, П113, Р003, Р009, Р014, С044, С047, С049, С054, С061 Глосарія термінів національної моделі діяльності органів державної статистики [4], вимогах, викладених у документі Міжнародного валютного фонду "Керівництво щодо індексів цін експорту та імпорту: теорія та практика" [9], а також можуть вживатися в таких значеннях:

товар – певний результат економічної діяльності, що характеризується сукупністю матеріальних або нематеріальних властивостей, які однозначно його/її ідентифікують. Ці властивості, як правило, відображені в марці, артикулі, моделі, специфікації;

товарна група – група однорідних товарів за гармонізованою системою опису та кодування товарів;

товар-представник – сукупність товарів, які є однорідними за своїми властивостями та призначенням і мають однакові тенденції щодо зміни цін.

II. Джерела інформації

Джерела інформації для цілей цієї Методики наведено у розділі IV Методологічних положень.

III. План (дизайн) вибірки

1. Визначення генеральної сукупності одиниць

1. Генеральна сукупність одиниць статистичного спостереження формується на основі генеральної сукупності одиниць ДСС "Зовнішня торгівля товарами" за даними ДСС "Реєстр респондентів" в частині РРП і включає одиниці, які є активними станом на 01 листопада року T за критеріями відбору, наведеними у Методологічних положеннях державного статистичного спостереження "Зовнішня торгівля товарами" [6].

2. Сукупність одиниць ДСС, що вивчається, включає підприємства, що відповідають генеральній сукупності одиниць, а також ті підприємства, які здійснювали експортно/імпорتنі операції з товарами через митний кордон України згідно з митними деклараціями (за даними Держмитслужби) у межах відібраних товарів-представників, визначених відповідно до методів, описаних у підрозділі 2 цього розділу Методики.

3. Цільовою ознакою формування вищезазначеної сукупності є показник "Митна вартість товарів".

4. Для отримання репрезентативного відбору використовується процедура стратифікації, яка полягає в попередньому розподіленні сукупності одиниць

ДСС, що вивчається, у межах кожного товару-представника на більш однорідні групи (страти) та безпосередньому відборі в кожній з них певної кількості підприємств для спостереження.

2. Формування переліку товарів-представників

1. Перелік товарів-представників формується на державному рівні методом відсікання в цілому за рік, що передує формуванню переліку.

2. Для цього формується інформаційний масив, у якому дані щодо митних вартостей товарів за кодом УКТ ЗЕД розміщуються за товарною групою на рівні підкатегорії за ОНП.

3. Інформаційний масив ранжується в порядку зменшення митної вартості товарів за всіма товарними групами.

4. Для кожної товарної групи розраховується кумулятивна митна вартість товарів та кумулятивна частка.

Кумулятивна митна вартість товарів товарної групи (у тис.грн) розраховується за формулою:

$$V^i = V^{i-1} + X^i, \quad (1)$$

- де V^i – кумулятивна митна вартість товарів i -ї товарної групи;
 V^{i-1} – кумулятивна митна вартість товарної групи, що передує в ранжованому списку i -й товарній групі;
 X^i – митна вартість товарів i -ї товарної групи;
 i – порядковий номер товарної групи в ранжованому списку.

5. Кумулятивна частка митної вартості товарів товарної групи у загальному підсумку митної вартості товарів за усіма товарними групами (у відсотках) розраховується за формулою:

$$K^i = V^i / \sum_i X^i \cdot 100\%, \quad (2)$$

- де K^i – кумулятивна частка митної вартості товарів i -ї товарної групи;
 $\sum_i X^i$ – підсумок митних вартостей товарів за товарними групами.

Таким чином, кумулятивний відсоток товарної групи з найменшою митною вартістю дорівнює 100%.

6. Надалі відсікаються товарні групи, кумулятивна частка яких більше 70%. Товарні групи, кумулятивна частка яких менше або дорівнює 70%, складають перелік товарів-представників ДСС.

7. Приклад формування переліку товарів-представників наведено в додатку 1 до Методики.

3. Стратифікація

1. Стратифікація застосовується в межах кожного товару-представника.
2. Кожний товар-представник є окремою стратою.

4. Визначення переліку підприємств в межах страт товарів-представників

Перелік підприємств визначається в межах кожного товару-представника.

Для страт, кількість підприємств в яких становить:

51 одиницю та більше – уключаються одиниці, які забезпечують охоплення не менше 60% підсумку кумулятивної митної вартості товарів підприємств на рівні підкатегорії за ОНП;

від 18 до 50 одиниць – 70%;

від 6 до 17 одиниць – 80%;

5 одиниць і менше – усі (100%) уключаються до сукупності одиниць, що вивчається [9].

IV. Відбір підприємств за товаром-представником

1. Відбір підприємств для спостереження здійснюється на державному рівні щорічно в грудні року T .

2. Для відбору підприємств використовується метод відсікання. Такий підхід передбачає визначення граничного рівня кумулятивної частки митної вартості товарів та відбір усіх одиниць вище (виключення всіх одиниць нижче) цього рівня.

3. Для реалізації процедур відбору одиниць за стратами на першому етапі здійснюється ранжування підприємств в кожній страті, за показником "Митна вартість товару". У результаті одиниці розміщуються від більшого до меншого значення, після чого розраховуються кумулятивний підсумок та кумулятивна частка для кожної одиниці.

4. Кумулятивна вартість товарів k -го підприємства (у тис.грн) розраховується за формулою:

$$V_{ik} = V_{i,k-1} + x_{i,k}, \quad (1)$$

- де $V_{i,k}$ – кумулятивна митна вартість товарів k -го підприємства в i -й страті;
 $V_{i,k-1}$ – кумулятивна митна вартість товарів $(k-1)$ підприємства, що передуює підприємству (k) в ранжованому списку в i -й страті;
 $x_{i,k}$ – кумулятивна митна вартість товарів k -го підприємства в i -й страті;
 k – порядковий номер підприємства в ранжованому списку в i -й страті.

Кумулятивна частка k -го підприємства у загальному підсумку розраховується за формулою:

$$K_{ik} = \frac{V_{ik}}{\sum_i x_{i,k}} \times 100\%, \quad (2)$$

- де $K_{i,k}$ – кумулятивна частка k -го підприємства в i -й страті;
 $\sum_i x_{i,k}$ – підсумок митної вартості товарів за підприємствами в i -й страті;
 i – страта товарної групи в ранжованому списку.

Кумулятивна частка усіх підприємств дорівнює в кожній страті 100%.

5. На другому етапі за кожною стратою відбираються підприємства відповідно до підходу, описаного в підрозділі 4 розділу III.

Приклад відбору одиниць за товарами-представниками наведено в додатку 2 до Методики.

V. Формування переліку товарів у межах товару-представника

2. Відбір конкретних товарів за товаром-представником здійснюється за критеріями:

товар переважає за обсягами імпорту у загальному обсязі імпорту у межах товару-представника, характеризується постійними якостями й відображає динаміку цін товару-представника, до якого він належить;

імпорт на цей товар планується на тривалий період за однаковими умовами продажу.

3. Кількість товарів, які відбираються за товаром-представником по кожному підприємству, залежить від асортименту, обсягів імпорту та може коливатися від 2 до 10 одиниць.

4. Товари відбираються так, щоб підсумок митної вартість товару складав близько 50% від загальної митної вартості товару-представника.

5. Наступним кроком є визначення детальних специфікацій товару для того, щоб протягом спостереження збирати ціни на товари однакової якості та з рівними умовами реалізації. Специфікація обов'язково повинна включати всі параметри, які можуть вплинути на ціну товару:

технічні характеристики (обсяг транзакції, відстань транспортування, перелік складових, які включено до товару, тощо);

умови оплати або кредиту;

надання знижок (розмір знижки, умови її надання (постійний клієнт, акційна пропозиція тощо)).

6. Приклад відбору товару наведено в додатку 3 до Методики.

Директор департаменту
статистики цін апарату Держстату

Ольга КАЛАБУХА

Додаток 1
до Методики
(пункт 7 підрозділу 2
розділу III)

Приклад формування переліку товарів-представників

Інформаційний масив перетворюється (з урахуванням таблиці відповідності позицій УКТ ЗЕД позиціям CN на рівні 8 знаків) з 10-значного коду на 8-значний. Надалі за допомогою таблиці відповідності між ОНП та CN коди товарів на рівні 8 знаків CN перетворюються на коди товарів на рівні 6 знаків за ОНП.

Таблиця 1

Код товару за ОНП	Код товару за CN	Митна вартість товарів тис.грн
05.10.10		$306223,73+209796,51+108694,31=624714,55$
05.10.10	27011100	306223,73
05.10.10	27011210	209796,51
05.10.10	27011290	108694,31
08.99.29		$405727,42+83778,42+83778,42=521649,98$
08.99.29	71021000	405727,42
08.99.29	71023100	83778,42
08.99.29	71031000	32144,14
...		...
13.20.12		$45351,25+23415,25=68766,50$
13.20.12	51111100	45351,25
13.20.12	51111900	23415,25

Формується таблиця з агрегованими на рівні 6 знаків товарними групами, які розміщуються в порядку зменшення митної вартості, та розраховуються кумулятивні вартості та кумулятивна частка.

Таблиця 2

№ з/п	Товарна група	Митна вартість товарів тис.грн	Кумулятивна митна вартість товарів, тис.грн	Кумулятивна частка, %
1.	05.10.10	624714,55	624714,55	$624714,55/2372219,32 \cdot 100,0 = 26,3$
2.	08.99.29	521649,98	$624714,55 + 521649,98 = 1146364,53$	$1146364,53/2372219,32 \cdot 100,0 = 48,3$
3.	10.11.12	492880,02	$1146364,53 + 492880,02 = 1639244,55$	$1639244,55/2372219,32 \cdot 100,0 = 69,1$
4.	10.51.11	367896,00	$1639244,55 + 367896,00 = 2007140,55$	$2007140,55/2372219,32 \cdot 100,0 = 84,6$
5.	28.30.92	269856,05	$2007140,55 + 269856,05 = 2276996,60$	$2276996,60/2372219,32 \cdot 100,0 = 96,0$
6.	13.20.12	68766,50	$2276996,60 + 68766,50 = 2345763,10$	$2345763,10/2372219,32 \cdot 100,0 = 98,9$
7.	11.02.12	26456,22	$2345763,10 + 26456,22 = 2372219,32$	$2372219,32/2372219,32 \cdot 100,0 = 100,0$
8.	Усього	2372219,32		

Товарні групи, кумулятивна частка яких складає більше 70%, відсікаються, решта – потрапляють до вибірки.

Таким чином, у наведеному прикладі товарні групи, що містяться в 1-3 рядках таблиці 2, складають перелік товарів-представників.

Додаток 2
до Методики
(пункт 5 розділу IV)

Приклад відбору підприємств за товаром-представником

Для відбору у межах кожного товару-представника підприємства розміщуються від максимального значення до мінімального за показником "Митна вартість товарів" і розраховуються кумулятивні митні вартості та частки.

Таблиця 3

Код товару-представника	Код товару за CN	Ідентифікаційний код підприємства	Митна вартість товарів $X_{i,k}$, тис.грн	Кумулятивна митна вартість товарів $V_{i,k}$, тис.грн	Кумулятивна частка $K_{i,k}$, %
05.10.10	27011100	XXXXXXXX1	11105501,02	11105501,02	4,24
05.10.10	27011210	XXXXXXXX2	10614252,62	21719753,64	8,30
05.10.10	27011290	XXXXXXXX3	3493480,78	25213234,42	9,63
05.10.10	27011900	XXXXXXXX4	2490420,22	27703654,64	10,58
05.10.10
05.10.10	27011210	XXXXXXXX49	995543,89	158181557,12	60,43
05.10.10	27011290	XXXXXXXX50	708397,13	158443317,36	60,53
05.10.10
05.10.10	27011100	XXXXXX115	722,71	261498222,45	99,9
05.10.10	27011290	XXXXXX116	297,17	261759982,43	100,00
Усього			261759982,43	261759982,43	
08.99.29	71021000	XXXXXXXX1	805727,42	5727,42	59,35
08.99.29	71023000	XXXXXXXX2	3778,42	9505,84	98,5
08.99.29	71031000	XXXXXXXX3	144,14	9649,98	100,0
Усього			9649,98	9649,98	

Перелік підприємств за товаром-представником 05.10.10 складається із 116 одиниць. Кумулятивна частка для 49 одиниць із ранжованого переліку підприємств становить 60,43%, тому до сукупності одиниць, що вивчається, включаються підприємства з 1 по 49.

Перелік підприємств за товаром-представником 08.99.29 складається з 3-х одиниць, тому до сукупності одиниць, що вивчається, включаються всі підприємства.

Додаток 3
до Методики
(пункт 6 розділу V)

Приклад відбору товарів в межах товару-представника

Підприємство ХХХХХ125 потрапило до сукупності для обстеження змін цін на імпорт за товаром-представником "Морозиво та лід харчовий інший", митна вартість якого за попередній рік склала 567900 тис.грн. Для відбору репрезентативних товарів розраховуються частки товарів для відбору у загальному підсумку митної вартості товару-представника імпортованого даним підприємством:

Таблиця 5

Найменування товару	Митна вартість за попередній рік, тис.грн	Частка, %
Морозиво 1	60765	10,7
Морозиво 2	56222	9,9
Морозиво 3	74395	13,1
Морозиво 4	69284	12,2
Морозиво 5	69284	12,2
Морозиво 6	68716	12,1
Морозиво 7	66444	11,7
Морозиво 8	72691	12,8
Морозиво 9	30099	5,3
Усього: Морозиво та лід харчовий інший	567900	100,0

Обирається морозиво з найбільшими частками, таким чином, щоб підсумок митної вартості склав близько 50% від митної вартості товару-представника, за умови, що імпорт даної продукції є типовим для підприємства і планується на тривалий період.

Морозиво 3 та Морозиво 8 мають найбільші частки від загальної митної вартості товару-представника – тому потрапляють до вибірки. Але підсумок їхніх часток склала менше 30%, тому також обирається наступне за величиною митної вартості морозиво.

Оскільки Морозиво 4 та Морозиво 5 рівноцінні за митною вартістю (12,2%), то вони обидва обираються для спостереження.

Таким чином, для подальшого аналізу обирається Морозиво 3, Морозиво 4, Морозиво 5 та Морозиво 8.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про офіційну статистику" від 16 серпня 2022 року № 2524-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text>
2. Закон України "Про Митний тариф України" від 19 жовтня 2022 року № 2697-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697%D0%B0-20#n2>
3. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату від 29 грудня 2009 року № 498.
URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/glos.htm
4. Глосарій термінів національної моделі діяльності органів державної статистики, затверджений наказом Держстату від 28 грудня 2022 року № 392.
URL: https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/392/glosi_GAMSO.pdf
5. Методологічні положення державного статистичного спостереження "Зміни цін на імпорт", затверджені наказом Держстату від 02 грудня 2024 року № 270.
URL: https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2024/270/270.pdf
6. Методологічні положення державного статистичного спостереження "Зовнішня торгівля товарами", затверджені наказом Держстату від 30 грудня 2022 року № 449.
URL: https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/449/449.pdf
7. Основна номенклатура продукції, затверджена наказом Держстату від 08 січня 2020 № 31.
URL: https://www.ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/onp_2020-1.pdf
8. Комбінована номенклатура ЄС
URL: <https://op.europa.eu/en/web/eu-vocabularies/eurostat>
9. Export and Import Price Index Manual: theory and practice// IMF, 2009.
URL: <https://www.imf.org/external/np/sta/xipim/pdf/xipim.pdf>
10. Regulation (EU) № 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EU, Euratom) № 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EU) № 322/97 on Community Statistics, and

Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0223>

11. Regulation (EU) 2019/2152 of the European Parliament and of the Council 27 November 2019 on European business statistics, repealing 10 legal acts in the field of business statistics.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32019R2152>

12. Commission implementing Regulation (EU) 2020/1197 of 30 July 2020, laying down technical specifications and arrangements pursuant to Regulation (EU) 2019/2152 of the European Parliament and of the Council on European business statistics methodological manual for short-term business statistics. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021.

URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2020/1197/oj